

VEDECKÁ PROPEDEUTIKA

Špecializovaný seminár
k príprave záverečných prác

Výberový predmet
BPPX 40161

2 kredity

prof. PhDr. Květoň Holcr, DrSc.

kveton.holcr@uninova.sk

Rozvrh predmetu

1. **29.09.2011 - P - Štruktúra a logické formy vedeckej práce**
(prof. PhDr. Květoň Holcr, DrSc.)
2. **06.10.2011 P - Systém metod a metodika vedeckej práce**
(prof. PhDr. Květoň Holcr, DrSc.)
3. **13.10.2011 - Konzultácie: objekt, predmet a ciele bakalárskej práce**
(prof. PhDr. Květoň Holcr, DrSc.)
4. **20.10.2011 - P - Vyhľadávanie a využívanie informačných prameňov**
(doc. RNDr. Jaroslav Holomek, CSc.)
5. **27.10.2011 - Konzultácie: štruktúra bakalárskej práce**
(prof. PhDr. Květoň Holcr, DrSc.)
6. **03.11.2011 – P - Smernica dekana č. 6/2011 „Záverečné práce“**
(doc. RNDr. Jaroslav Holomek, CSc.)
7. **10.11.2011 - Konzultácie: metodika vypracovania bakalárskej práce**
(prof. PhDr. Květoň Holcr, DrSc.)
8. **24.11.2011 - Konzultácie: zoznam použitej literatúry, citácie**
(doc. RNDr. Jaroslav Holomek, CSc.)
9. **01.12.2011 - Konzultácie: finálna úprava bakalárskej práce**
(doc. RNDr. Jaroslav Holomek, CSc.)
10. **08.12.2011 - Konzultácie: sylabus bakalárskej práce**
(doc. RNDr. Jaroslav Holomek, CSc.)
11. **15.12.2011 - Záverečný seminár – Skúška**
(prof. PhDr. Květoň Holcr, DrSc.)

Odobovanie písomného sylabu bakalárskej práce do 12.12.2011

Úloha na záverečný seminár

Sylabus bakalárskej práce:

1. Definovanie predmetu skúmania
2. Stručný opis rozpracovanosti témy
3. Ciele bakalárskej práce
4. Štruktúra bakalárskej práce
5. Použitá metodika vypracovania práce
6. Zoznam použitej literatúry
7. Časový harmonogram vypracovanie práce

**Sylabus vypracovávať
spolu s vedúcimi bakalárskych prác !
Rozsah cca 3 strany**

Literatúra:

GLVÁČ, M., MAJZLAN, O. *Diplomová práca, ako na to?*
Bratislava : Oikus-Lumon, 2001. 38 s. ISBN 80-968535-0-3.

GONDA, V. *Ako napísať a úspešne obhájiť diplomovú prácu.*
Bratislava : ELITA, 2003. 124 s. ISBN 80-8044-076-X.

KATUŠČÁK, D. *Ako písať vysokoškolské a kvalifikačné práce.*
Bratislava : Stimul, 1998. 117 s. ISBN 80-85697-69-6.

HOLCR, K. a kol. *Kriminológia.* Bratislava: Iura Edition, 2008, s. 129 - 156.
ISBN 978-80-8078-206-1.

STN ISO 690. *Bibliografické odkazy. Obsah, forma a štruktúra.*
Bratislava : Slovenský ústav technickej normalizácie, 1998. 32 s.

STN 01 6910. *Pravidlá písania a úpravy písomností.*
Bratislava : Slovenský ústav technickej normalizácie, 1999. s. 29 – 30.

Smernica dekana FP č. 6/2011

Zákon o vysokých školách č. 131/2002 Z.z.

§51, ods. 3

Súčasťou štúdia podľa každého študijného programu je aj záverečná práca;
jej obhajoba patrí medzi štátne skúšky

Závěrečné práce:

§52, ods. 4

Závěrečnou pracou (§51, ods. 3) pri štúdiu podľa bakalárskeho študijného programu ... je **bakalárska práca**

§53, ods. 4

Závěrečnou pracou (§51, ods. 3) pri štúdiu podľa druhého stupňa ... je **diplomová práca**
(*magisterská, inžinierska, doktorská* - (§2, ods. 5))

§54, ods. 3

Podmienkou riadneho skončenia doktorandského štúdia je ... obhajoba **dizertačnej práce**. Dizertačná práca je závěrečnou pracou.

Kvalifikačné práce

1. **Habilitačná práca** (vedecko-pedagogická práca)

Vedecko-pedagogický titul – „**docent**“

2. **Doktorská dizertačná práca** (vedecká práca)

*Vedecká hodnosť - **DrSc.***

Rigorózna práca (len absolventi magisterského štúdia)

Akademický titul – **JUDr.**, *RNDr., PharmDr., PhDr., PaedDr., ThDr.*

V bakalárskej práci študent preukazuje:

1. spôsobilosť kvalifikovane pracovať s **pojmovým aparátom** a **metodologickým inštrumentárium študijného** (vedného) odboru,
2. schopnosti **vyhľadávať** a **tvorivo využívať** široký okruh literárnych a ďalších **informačných zdrojov**,
3. schopnosti **analyzovať**, **klasifikovať**, **systemizovať**, **vysvetľovať** a **interpretovať** vedecké fakty,
4. **argumentovane zdôvodňovať** predkladané myšlienky,
5. kultivovane formulovať **praktické závery a odporúčania**.

Rozsah bakalárskej práce = 1,5 – 2 AH (cca 30-40 strán) *

Od bakalárskych ani diplomových prác (ako prác študentských) sa síce nepožaduje (aj keď sa nevylučuje) prínos pôvodných vedeckých poznatkov, čo ale nezbavuje ich autorov povinnosti dôsledne dodržiavať štandardy vedeckej práce.

Náležitosti bakalárskej práce

I. ÚVODNÁ ČASŤ

II. HLAVNÁ TEXTOVÁ ČASŤ:

1. Úvod
2. Jadro (hlavná textová časť)
3. Záver
4. Zoznam použitej literatúry

III. PRÍLOHY (nepovinné)

IV. ZÁVEREČNÁ ČASŤ (nepovinné)

1.

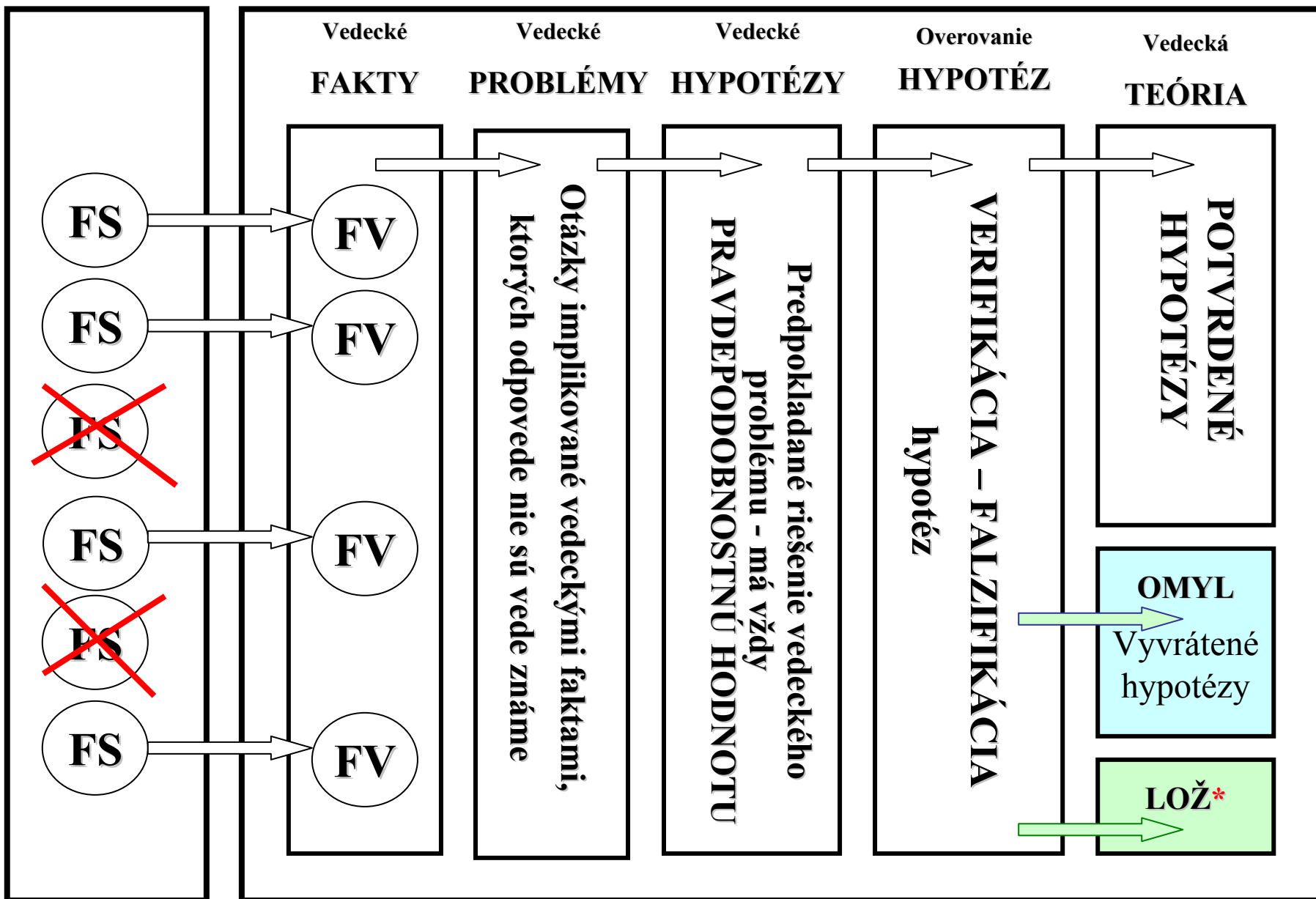
ŠTRUKTÚRA

A LOGICKÉ FORMY

VEDECKEJ PRÁCE

OBJEKT

SUBJEKT

OBJEKT POZNANIA

- ☞ všetko, na čo je zameraná poznávacía činnosť
- ☞ má nekonečne mnoho vlastností
- ☞ ich vyčerpávajúce poznanie nie je aktuálne možné

PREDMET VEDY

časti, stránky objektu, ktoré skúma
konkrétna veda

(predmet skúmania, vlastná terminológia, metódy, teória)

PREDMET SKÚMANIA

(predmet skúmania bakalárskej práce)
predmety, ich vlastnosti a vzťahy,
ktoré sú skúmané z hľadiska
konkrétnej vedy *

VEDECKÝ FAKT

- ☛ fakty vypovedajú formou elementárnych tvrdení o existencii (neexistencii) vecí, procesov, udalostí
- ☛ fakty fixujú skutočnosť na úrovni bytia, nevypovedajú však o jej podstate, štruktúre, súvislostiach a ďalších stránkach
- ☛ fakty sú protikladom iluzórneho, fiktívneho, mystického

(FAKTY SA NEPOČÍTAJÚ, ALE „VÁŽIA“) *

Nekorektné zaobchádzanie s faktami:

- ☛ býva zdrojom omylov alebo zámerných falzifikácií
- ☛ fakty sa subjektivisticky nevyberajú, ale zberajú sa netendenčne a nezaujato
- ☛ evidentnosť, nepochybnosť a nevyvrátiteľnosť faktov býva zneužívaná pri (neadekvátnom) „príkladovaní“
- ☛ hromadenie faktov nad rozumnú mieru znižuje ich prehľadnosť, presvedčivosť

VEDECKÝ PROBLÉM

- ☛ vyjadruje protirečenie medzi známym a neznámym
- ☛ vzniká vždy ak sú poznané nové vedecké fakty, ktoré platná teória nie je spôsobilá vysvetliť, integrovať do svojho systému, alebo ktoré jej dokonca odporujú
- ☛ má formu netriviálnej otázky
- ☛ nie je vo vede fenoménom patologickým, ale žiadúcim, je jedným zo zdrojov rozvoja vedeckého poznania

Nekvalifikované formulácie problémov:

- ☛ formou navodzujú zdanie vedeckosti, obsahom sú ale nekorektné
- ☛ pseudoprotblémy zavádzajú vedecké poznanie nežiadúcim smerom *

VEDECKÁ HYPOTÉZA

- ☞ z gréckeho slova „hypotesis“ – akýkoľvek predpoklad o niečom
- ☞ vo vede vyjadruje predpokladané a odôvodnené riešenie vedeckého problému

Požiadavky na hypotézu: (ktoré ju odlišujú od domnienky, intuície etc.)

- ☞ vždy vychádza z vedeckých faktov (neodporuje žiadnym faktom)
- ☞ je overiteľná (neoveriteľnosť môže byť len dočasná)
- ☞ vysvetľuje celú triedu javov (nie len tie, ktoré ju vyvolali)
{ hypotézy „ad hoc“ – t.j. „pre tento jeden prípad“ majú pomerne nízku hodnotu } *

DRUHY VEDECKÝCH HYPOTÉZ

VŠEOBECNÉ

Prednosti:

- odpovedajú na všeobecnejšie otázky (vedecké problémy)
- ucelenosť odpovedí na otázky

Nevýhody:

- ťažkosti s overovaním všeobecných hypotéz

PRACOVNÉ

Prednosti:

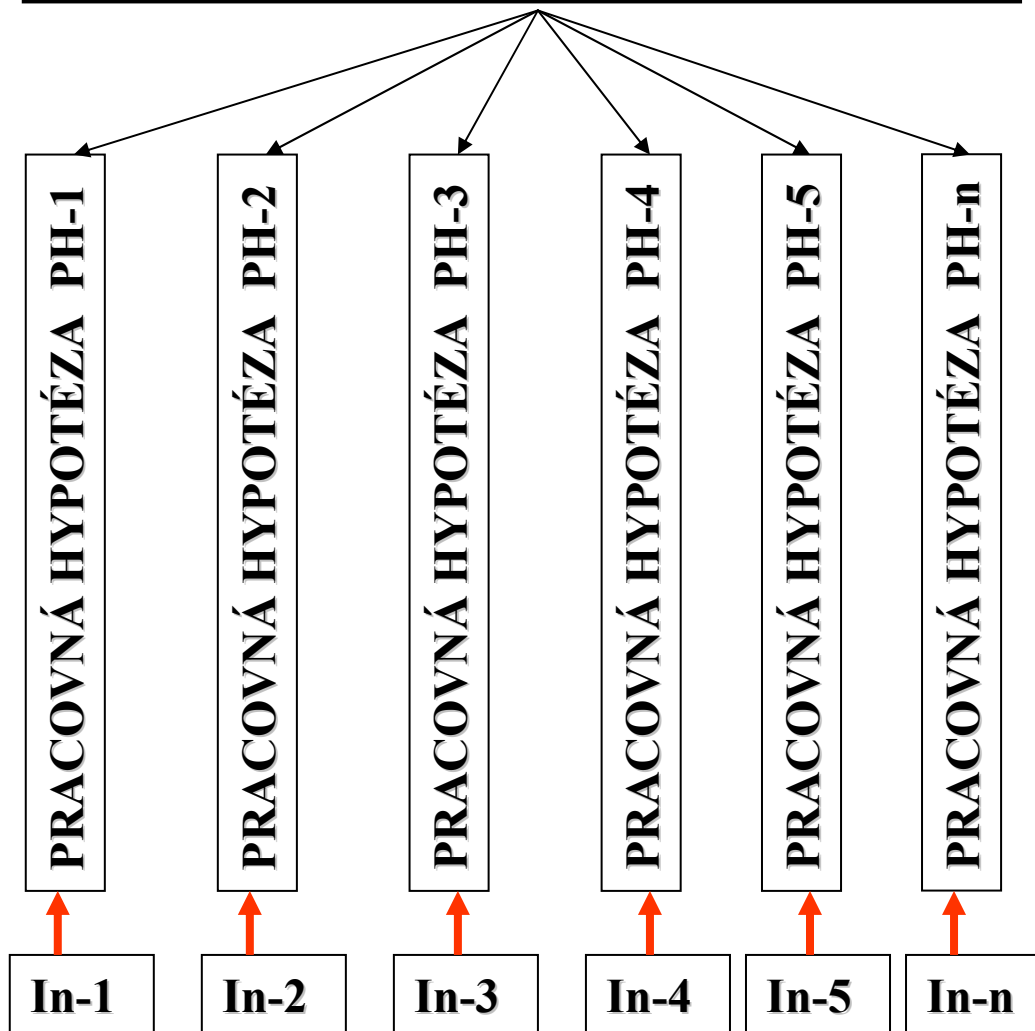
- overiteľnosť
- empirická testovateľnosť
- určitost', jednoznačnosť

Nevýhody:

- parciálnosť (neucelenosť) *

BUDOVANIE VEDECKÝCH HYPOTÉZ

$$\text{VšH} = \text{PH-1} + \text{PH-2} + \text{PH-3} + \text{PH-4} + \text{PH-5} + \text{PH-n} *$$

1.

Formulácia všeobecnej hypotézy (ktorá má prednosti ucelenosti, komplexnosti, avšak nevýhodu neoveriteľnosti)

2.

Formulovanie a operacionalizácia pracovných hypotéz:

-jednoznačnosť, presnosť, určitost' používaných pojmov (jazyk vedy)

3.

voľba indikátorov potvrdzujúcich (vyvracajúcich) pracovnú hypotézu

{štatistiky, empirické údaje-
dotazníky, rozhovory, merania,
pozorovania atd'.}

Kriminalita v Slovenskej republike je rozložená nerovnomerne

Rozloženie kriminality v SR podľa jej kategórií a druhov je nerovnomerné

Štatistická kriminalita:

- násilnej, majetkovej, hospodárskej, drogovej, mravnostnej ...
- vraždy, krádeže, podvody ...

Rozloženie páchatelov a obetí kriminality v SR je nerovnomerné

Štatistické údaje o páchateloch a obetiach kriminality : pohlavie, vek, vzdelanie, sociálny status ...

Rozloženie kriminality v SR podľa teritória jej páchania je nerovnomerné

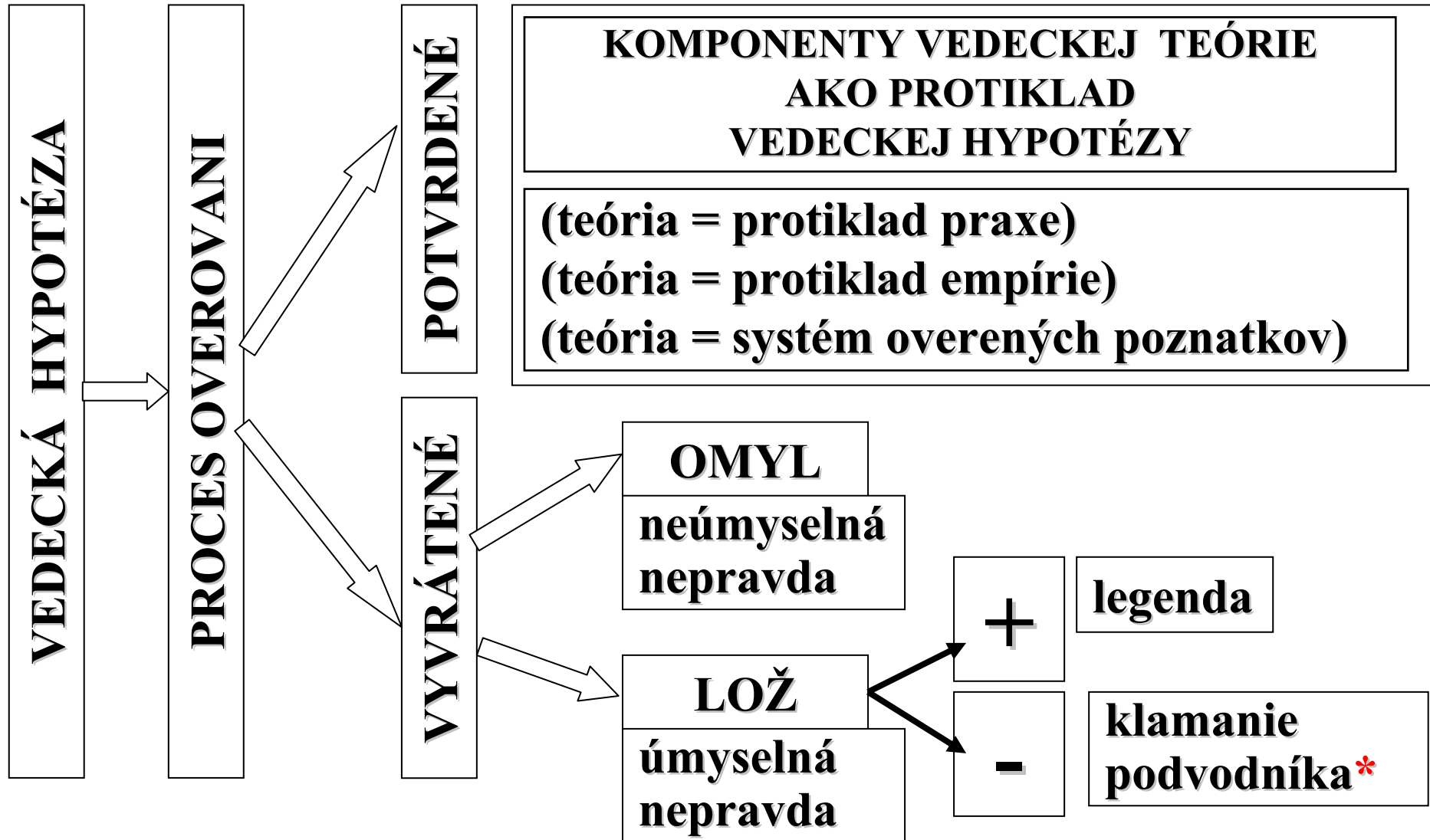
Štatistické údaje o kriminalite po krajoch, okresoch, veľkosti miest, regiónov ...

Rozloženie kriminality v SR podľa doby (času) jej páchania je nerovnomerné

Štatistické údaje o kriminalite podľa: ročného obdobia, dňa v týždni, dennej doby, hodín ...

$$VH = PH1 + PH2 + PH3 + \dots PHn$$

OVEROVANIE VEDECKÝCH HYPOTÉZ

VEDECKÁ TEÓRIA

je systém objektívne pravdivých poznatkov, ktorý spĺňa nasledujúce požiadavky:

teória má svoj objekt, ktorý existuje nezávisle od nej

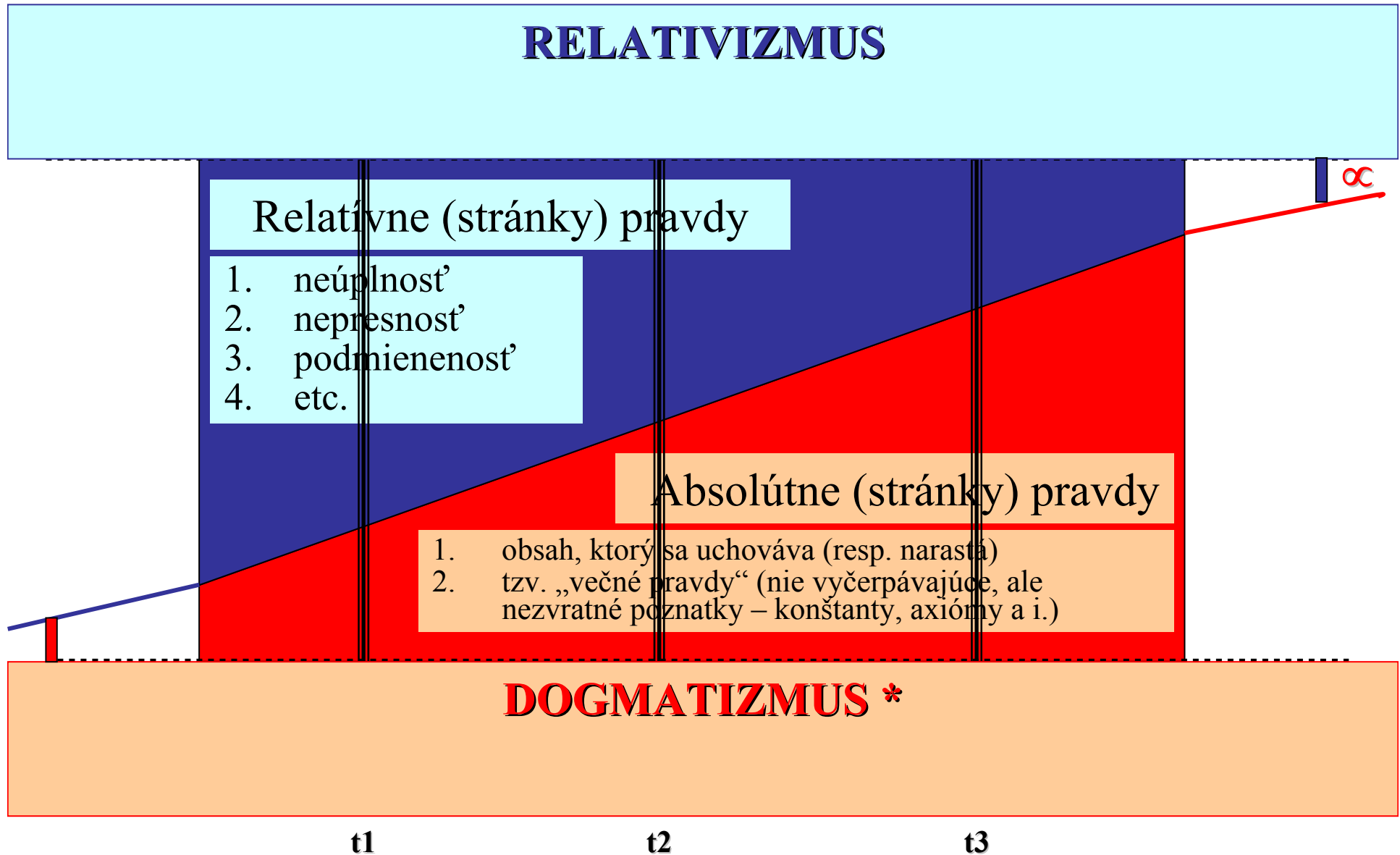
teória je ucelený, usporiadaný a štruktúrovaný systém poznatkov, ktorý je:

‡ **KOHERENTNÝ** (vnútorne neprotirečivý). Ak sa v jednej výpovedi niečo tvrdí, nesmie sa to v inej popierať

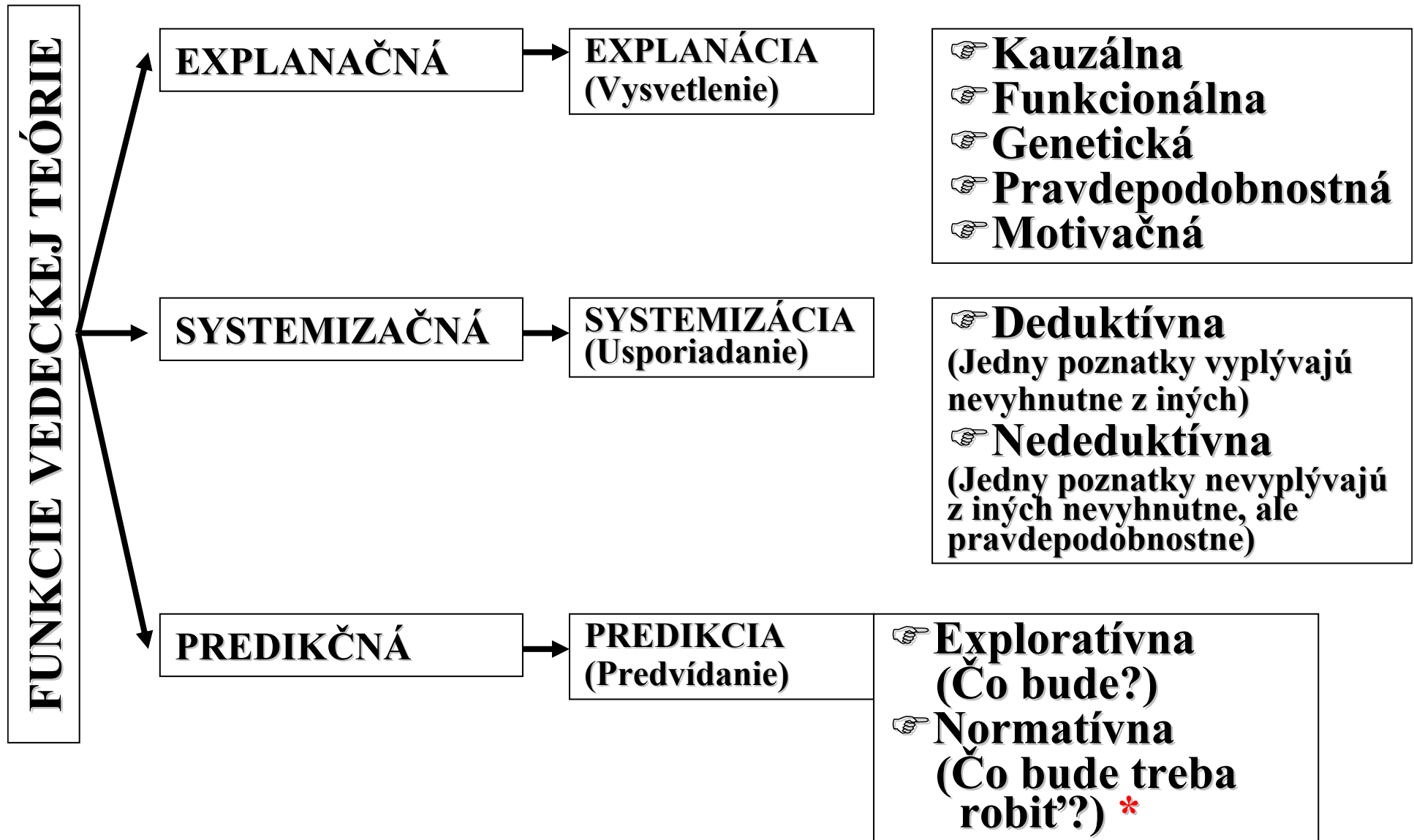
‡ **KONZISTENTNÝ**, t.j. všetky výpovede spolu musia súvisieť. Výpovede nesúvisiace s inými už teóriou integrovanými do nej nepatria

‡ **OVERITEĽNÝ**, t.j. kreovanie teórie nesmie byť skrývané (**citácie + metodika**)*

OBJEKTÍVNA PRAVDA

FUNKCIE VEDECKEJ TEÓRIE

**ÚVOD, CIELE A ŠTRUKTÚRA
ZÁVEREČNEJ PRÁCE**

Úvod bakalárskej práce

1. Zdôvodnenie aktuálnosti témy (čo konkrétne ju aktualizuje)
2. Súčasné rozpracovanie témy (analýza literatúry k téme)
3. Z bodu č. 2 vyplynie čo nie je (je málo) rozpracované – to bude riešené
 - a) objekt skúmania – z hľadiska vedného odboru
 - b) predmet skúmania (časti, stránky, vlastnosti, súvislosti etc.)
4. Čo bude cieľom bakalárskej práce
5. Zdôvodnenie štruktúry práce:
 - a) konzistentnosť celej práce + (*časť a celok*)
 - b) koherentnosť práce (*jej nie protirečivosť*)
 - c) overiteľnosť tvrdení (*systematické odkazy na autoritatívne pramene, metodika vypracovania záverečnej práce*)
6. Ak sa predpokladá empirický výskum – formulácia hypotéz:
 - a) všeobecná (é) hypotéza (y)
 - b) pracovné hypotézy
 - c) indikátory potvrdzujúce (vyvracajúce) hypotézy
7. Zdôvodnenie použitej metodiky (systému metód a ich použitia) *

Možné ciele záverečnej práce:

- Systémovo usporiadať rozptýlené názory na zvolený problém
- Klasifikovať názory na riešený problém podľa podstatných kritérií
- Aplikovať všeobecné (normy, teórie etc.) na špecifickú oblasť, činnosť etc.
- Zovšeobecniť rozptýlené fakty o predmete témy (napr. judikatúry etc.)
- Komparovať normy, teórie etc. (napr. SR a ČR, SR a EÚ etc.)
- Analyzovať genézu riešeného problému
- Vypracovať štruktúrny model riešeného problému
- Vypracovať funkcionálny model riešeného problému (funkcie zákonnej normy, inštitútu, subjektu etc.) (F)

Štruktúra hlavnej časti záverečnej práce

- Štruktúru bakalárskej práce zosúladiť s jej rozsahom (30-40 strán)
 - vyvarovať sa prílišnej atomizácie
- Členenie záverečnej práce na jej časti korešponduje s povahou riešeného problému a s prístupom k jeho riešeniu
- Časti práce (a ich názvy) nie sú rozsahom (aj názvom) väčšie než celá práca
- **Možné prístupy:**
 - ☞ Od všeobecného (1. časť) k čiastkovému (2. časť)
 - ☞ Od individuálnych faktov (1. časť) k zovšeobecneniu (2. časť)
 - ☞ Od teoretického (1. časť) k praktickej aplikácii (2. časť)
 - ☞ Od vzniku fenoménu (1. časť) k súčasnému stavu (2. časť)
 - ☞ Od opisu fenoménu ako celku a jeho súvislostí s okolím (1. časť) k jeho vnútornej štruktúre (2. časť)
 - ☞ etc. **F**

2.

SYSTÉM METÓD
A METODIKA
VEDECKEJ PRÁCE

Vedecká metóda

**je ustáleným spôsobom usporiadaná
činnosť, ktorej výsledkom je
dosiahnutie objektívne pravdivých
poznatkov
(resp. dosiahnutie optimálneho stavu).**

(gréc. methodos – akákoľvek cesta k niečomu)

ŠTRUKTÚRA METÓDY

postupnosť operácií z východiska k určitému cieľu

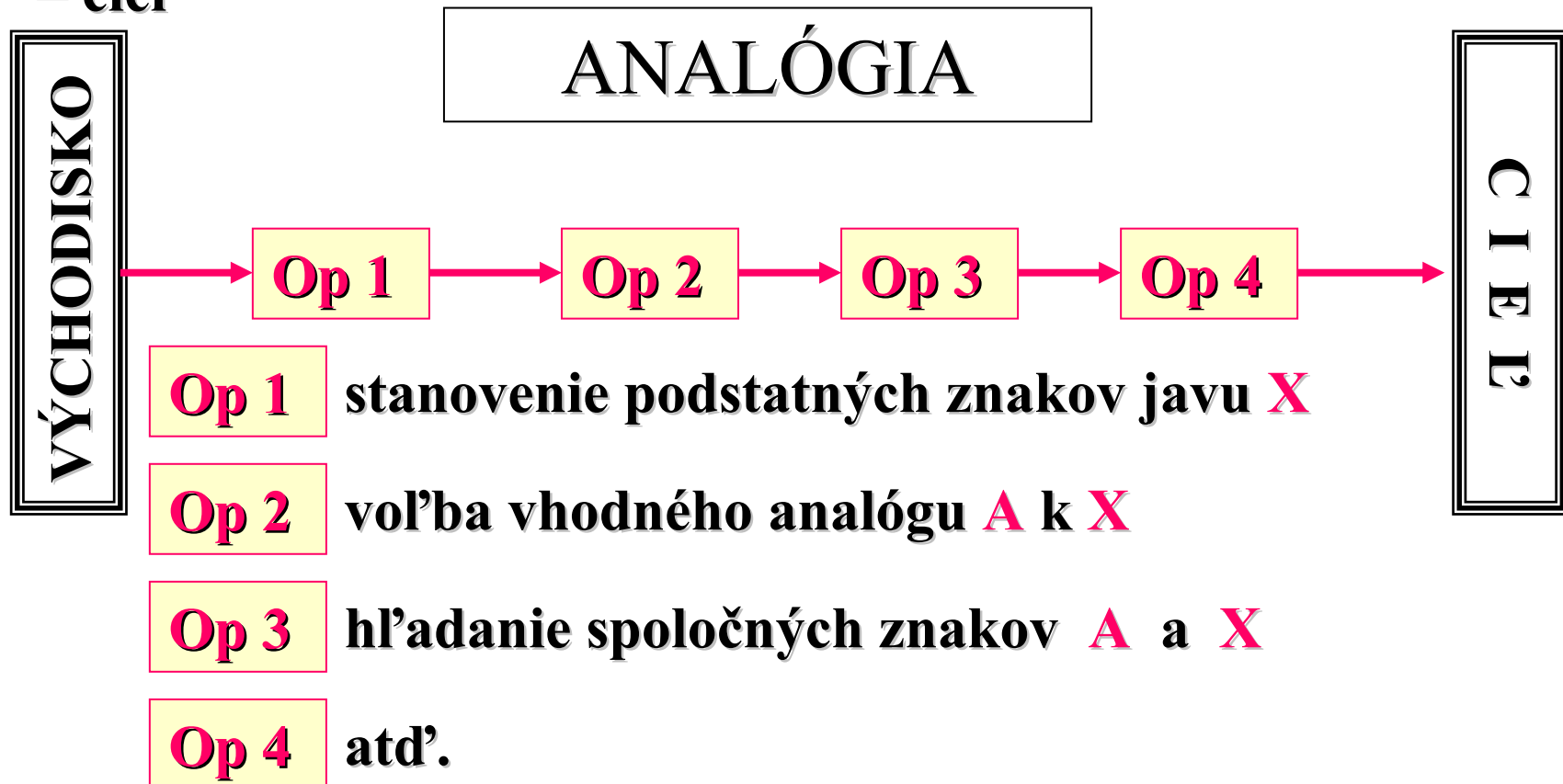
V = východisko

Komponenty metódy = $\{ V, Op_{1-n}, Po_{1-n}, C \}$

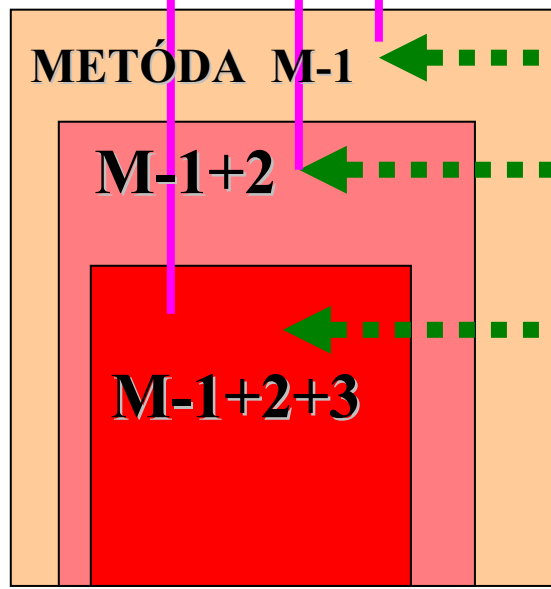
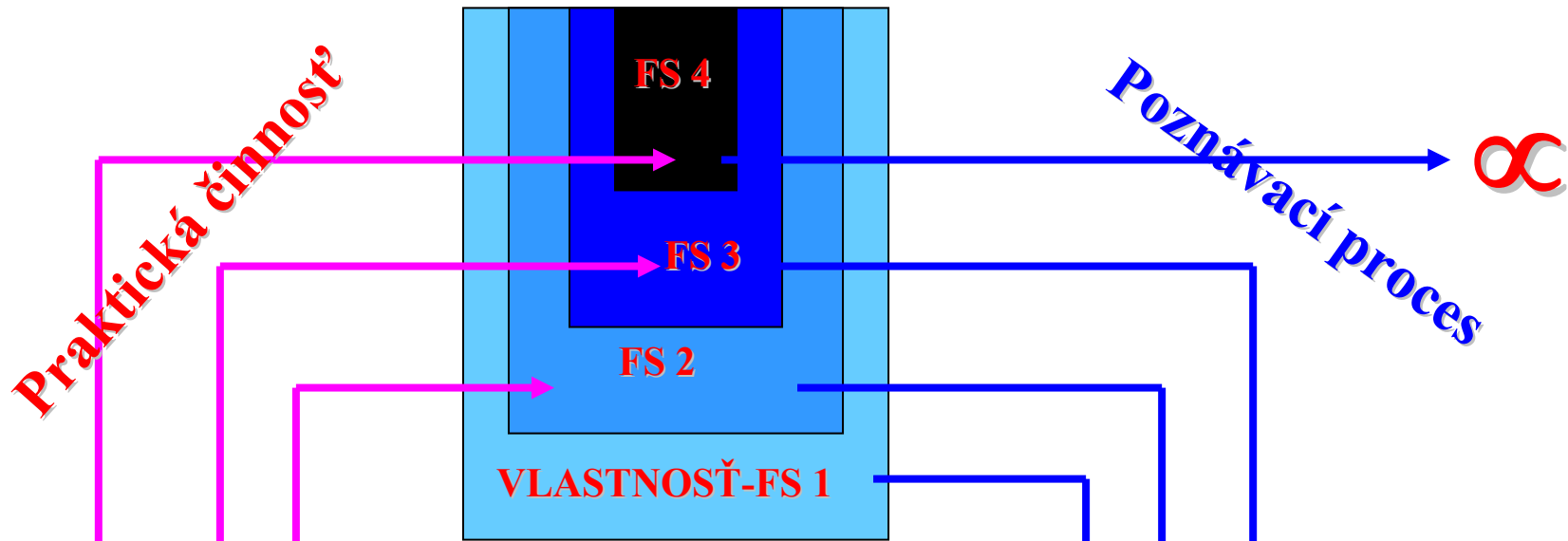
Op = operácie

Po = postupnosť

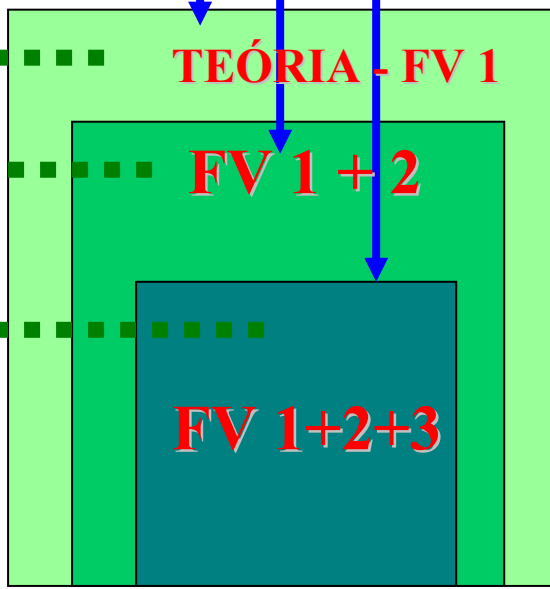
C = cieľ

OBJEKT

Transformácia
teoretických
poznatkov do
návodu na
konanie

SUBJEKT

METÓDA

**OBSAH METÓDY
JE OBJEKTÍVNY**

**súhrn objektívne
pravdivých poznatkov**

**FORMA METÓDY
JE SUBJEKTÍVNA**

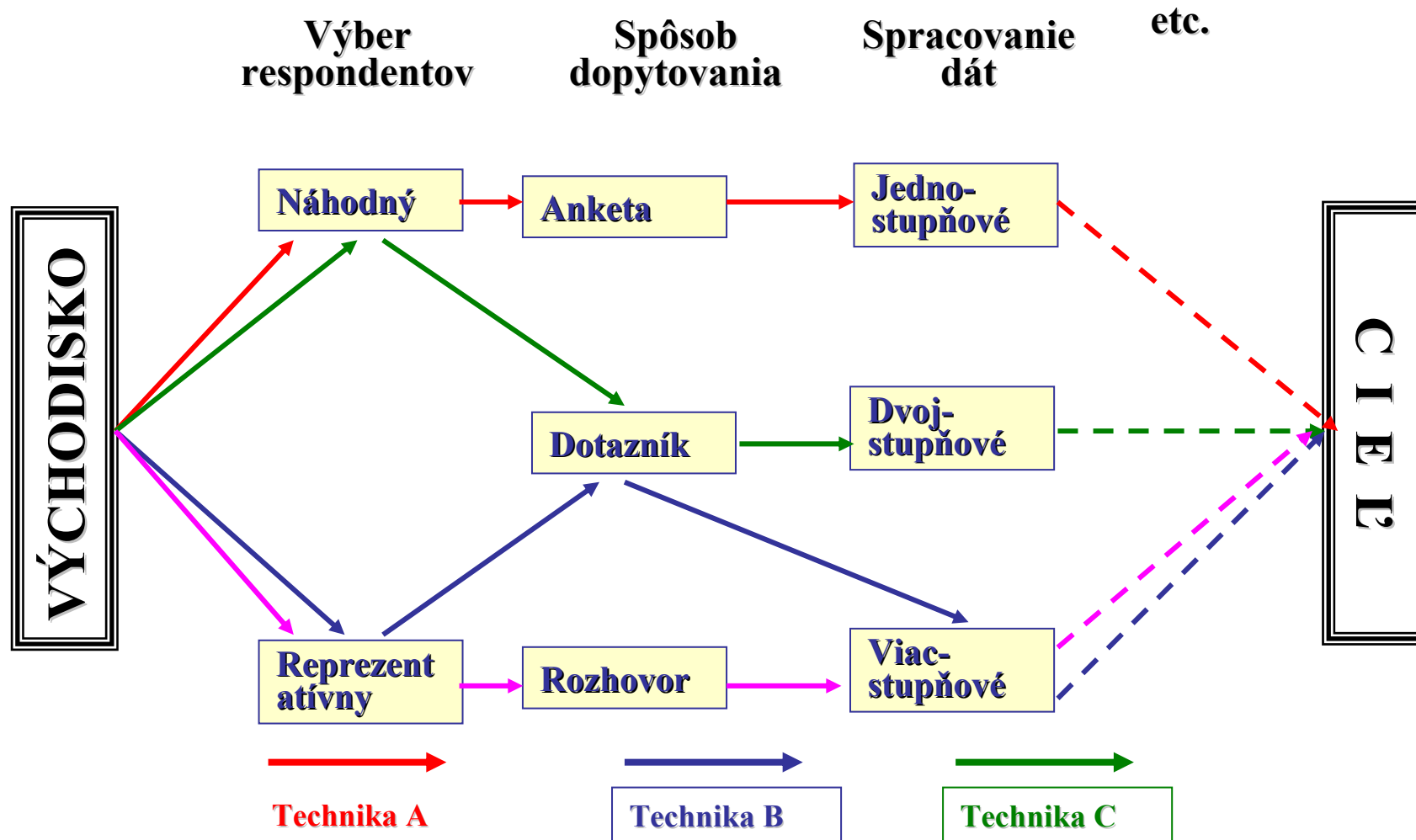
Nie subjektivistická!

**súhrn postupov uplatňovaných
pri poznávaní, resp.
optimalizácii činností**

TECHNIKY

ustálené variácie operácií a ich postupností v rámci metódy

Metóda = dotazovania

METODOLÓGIA

**Metodológia vedeckého poznania
je systém najvšeobecnejších
princípov, zákonov, kategórií
ako aj metód používaných
k riešeniu zložitých teoretických
a praktických problémov
a súčasne je aj učením o metódach**

METODIKA

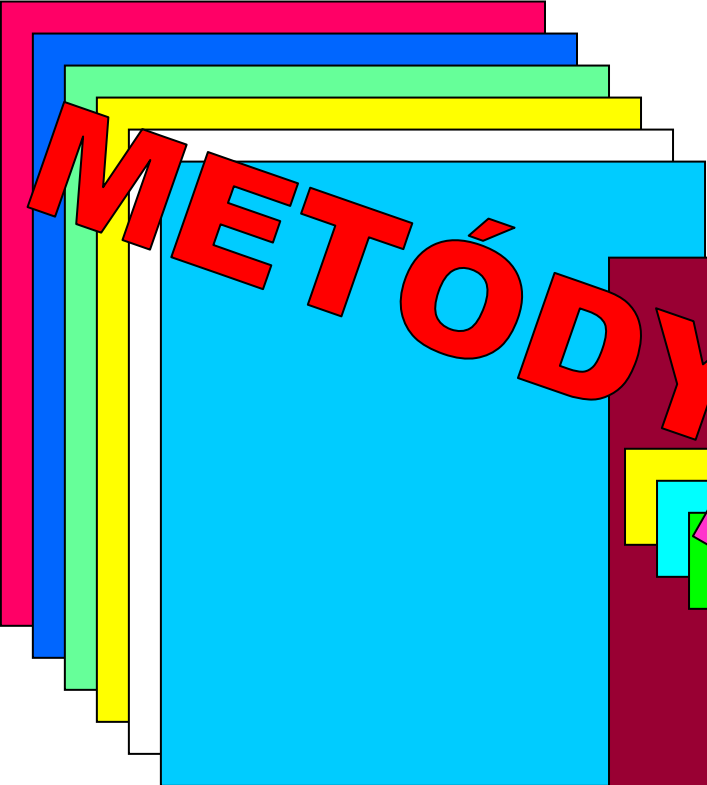
súhrn systémovo usporiadaných foriem, metód, pravidiel a spôsobov ich použitia pri riešení vedecko-teoretických, alebo vedecko-praktických problémov.

V reálnej praxi sa môžu rovnaké problémy riešiť aj rovnakými formami, metódami a pravidlami, avšak rôznymi metodikami.

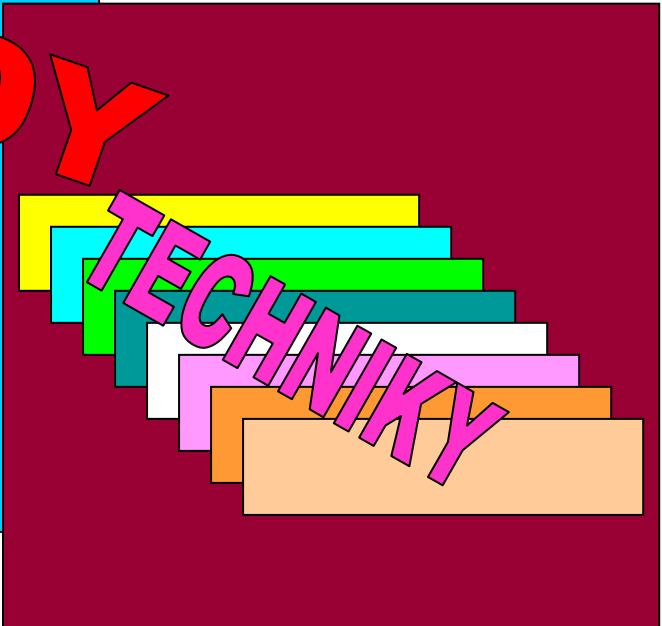
Vypracovanie typovej metodiky umožňuje formalizáciu a algoritmizáciu činností, osvojiteľných pomerne širokému okruhu jej užívateľov bez náročnejších požiadaviek na ich odborné znalosti.

METODIKA - METÓDA - TECHNIKA

METODIKA

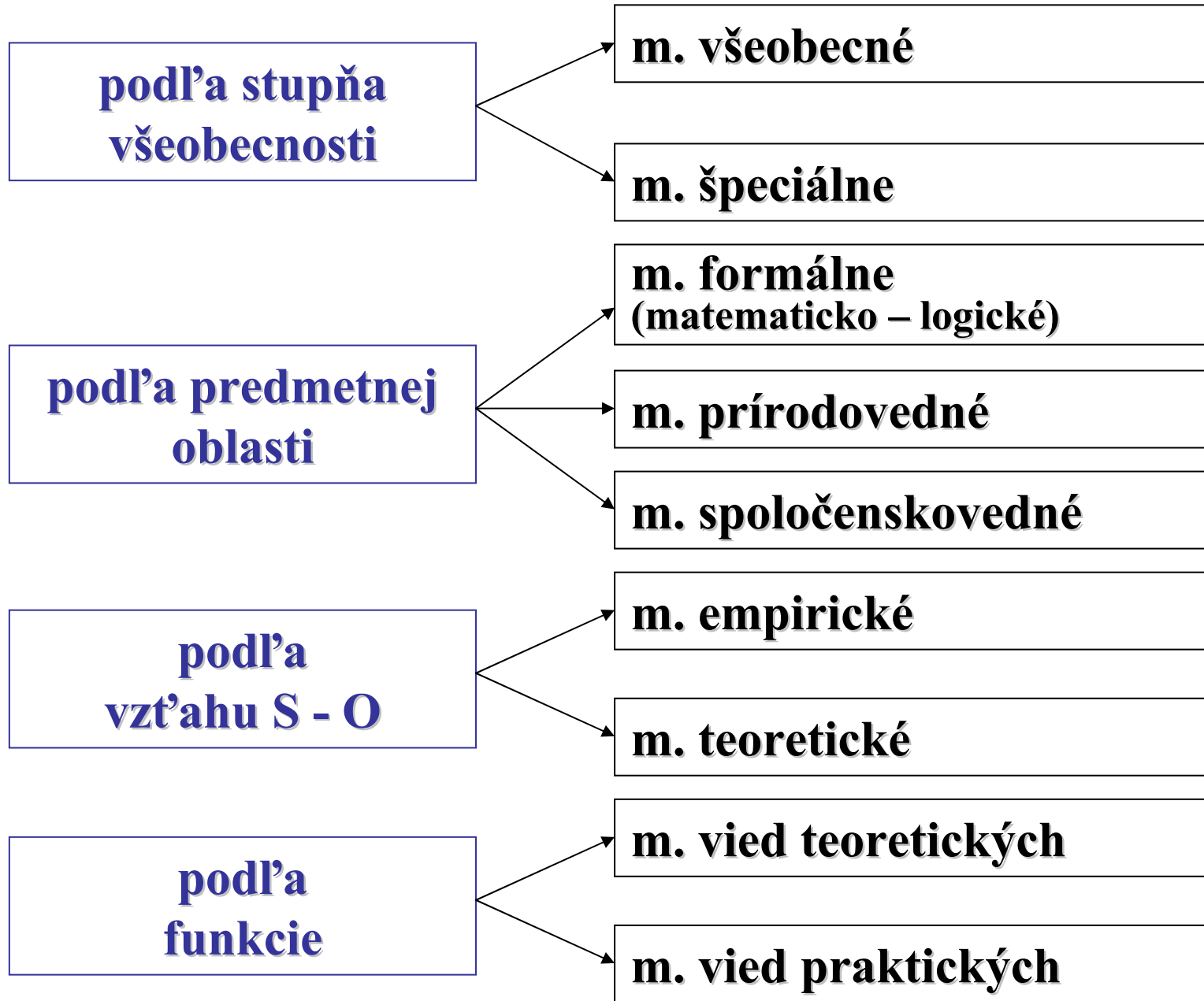

METÓDY

TECHNIKY

KLASIFIKÁCIA METÓD VEDY

**Podľa
stupňa
všeobecnosti**

VŠEOBECNOVEDNÉ

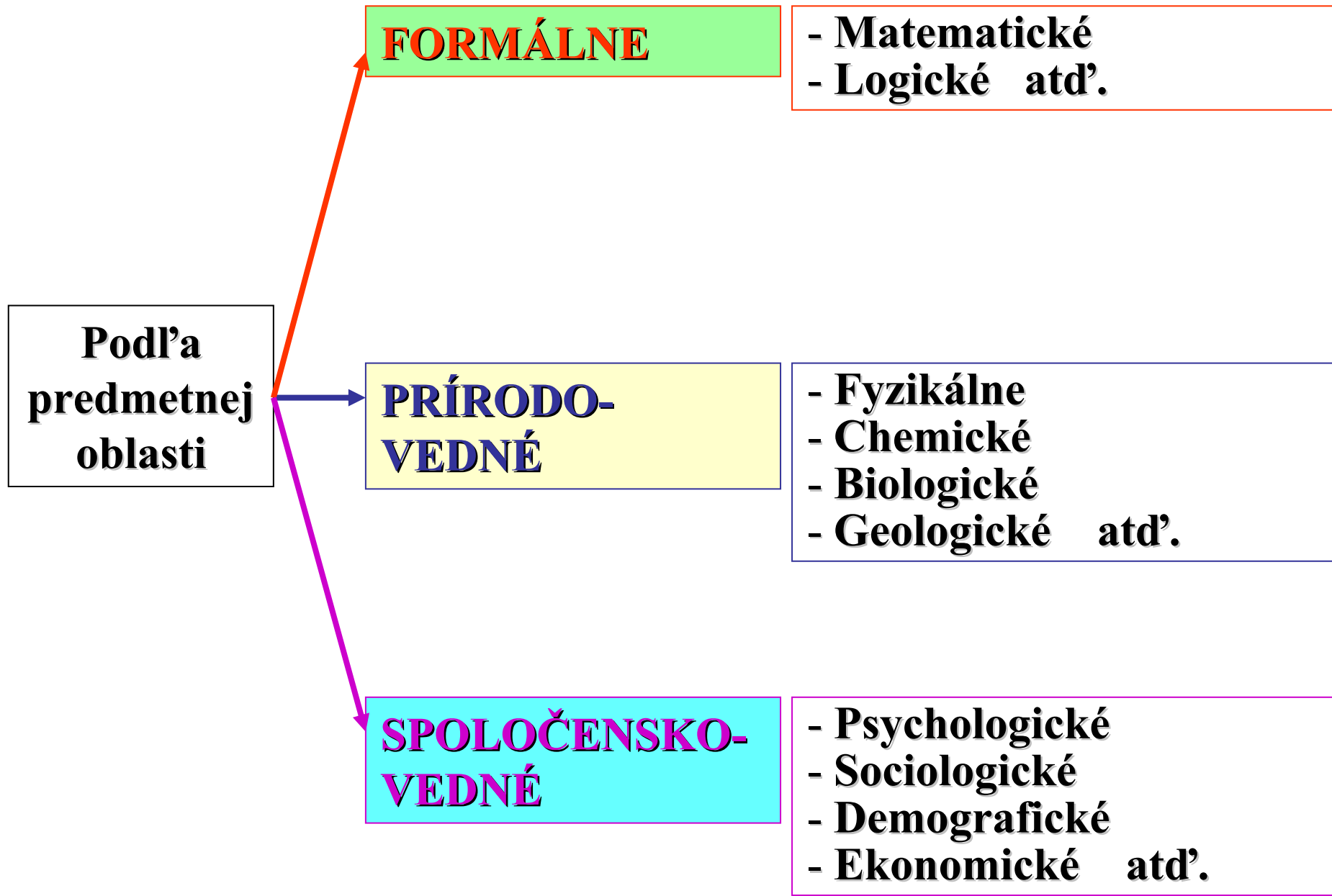
**Metódy používané vo všetkých, alebo
vo veľkej skupine vied**

- **ANALÝZA a SYNTÉZA**
- **INDUKCIA a DEDUKCIA**
- **ANALÓGIA**
- **IDEALIZÁCIA a KONKRETIZÁCIA**
- **MERANIE, KOMPARÁCIA, EXPERIMENT**

ŠPECIÁLNE

**Metódy používané v jednej vede, alebo v
niekoľko málo (spravidla príbuzných) vedách**

- **SPEKTRÁLNA ANALÝZA**
- **DAKTYLOSKOPIA**

Podľa
vzt'ahu
S - O

EMPIRICKÉ

Subjekt poznania „S“
a objekt poznania „O“
sú v bezprostrednom kontakte

$$S \Leftrightarrow O$$

- MERANIE
- EMPIRICKÁ KOMPARÁCIA
- POZOROVANIE atd'.

TEORETICKÉ

Objekt poznania „O“ je pre subjekt
poznania „S“ bezprostredne
nedostupný. Pre subjekt sú dostupné
len poznatky o objekte „P“.

$$O \Leftrightarrow P \Leftrightarrow S$$

- MODELOVANIE
- OBSAHOVÁ ANALÝZA
- TEORETICKÁ
KOMPARÁCIA atd'.

**Podľa
funkcie**

METÓDY VIED FUNDAMENTÁLNYCH

**Metódy používané vo vedách teoretických,
fundamentálnych**

METÓDY VEDECKÉHO POZANIA

METÓDY VIED PRAKTICKÝCH

**Metódy používané vo vedách o projektovaní
činností, v technológiách činností**

METÓDY OPTIMALIZOVANIA ĽUDSKÝCH ČINNOSTÍ

HLADISKO = STUPEŇ VŠEOBECNOSTI

METÓDY VŠEOBECNOVEDNÉ

METÓDY ŠPECIÁLNE

HLADISKO = VZŤAH "S" a "O"

METÓDY TEORETICKÉ METÓDY EMPIRICKÉ

METÓDY VŠEOBECNOVEDNÉ EMPIRICKÉ

- pozorovanie
- meranie
- experiment

METÓDY ŠPECIÁLNE EMPIRICKÉ

- rekonštrukcia TČ
- branie odtlačkov
- odpočúvanie

METÓDY VŠEOBECNOVEDNÉ TEORETICKÉ

- idealizácia a konkretizácia
- myšlienkový experiment
- matematické modelovanie

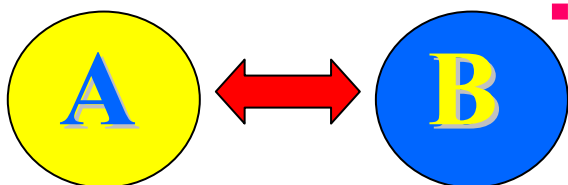
METÓDY ŠPECIÁLNE TEORETICKÉ

- modelová rekonštrukcia trestného činu
- psychologické portrétovanie vraha

ZÁKON - ZÁKONITOSŤ - PRINCÍP - PRAVIDLO

**OBJEKTÍVNA
SKUTOČNOSŤ**

ZÁKON = VZŤAH

- Podstatný
- Objektívny
- Nevyhnutný
- Všeobecný
- Stály
(opakovateľný)

ZÁKONITOSŤ

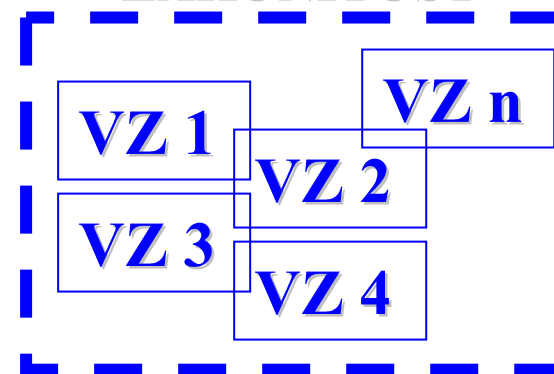
- protiklad neusporiadanosti
- súhrn zákonov

MYSLENIE

VEDECKÝ

ZÁKON=
poznávaný zákon
(prírodný,
spoločenský ...)

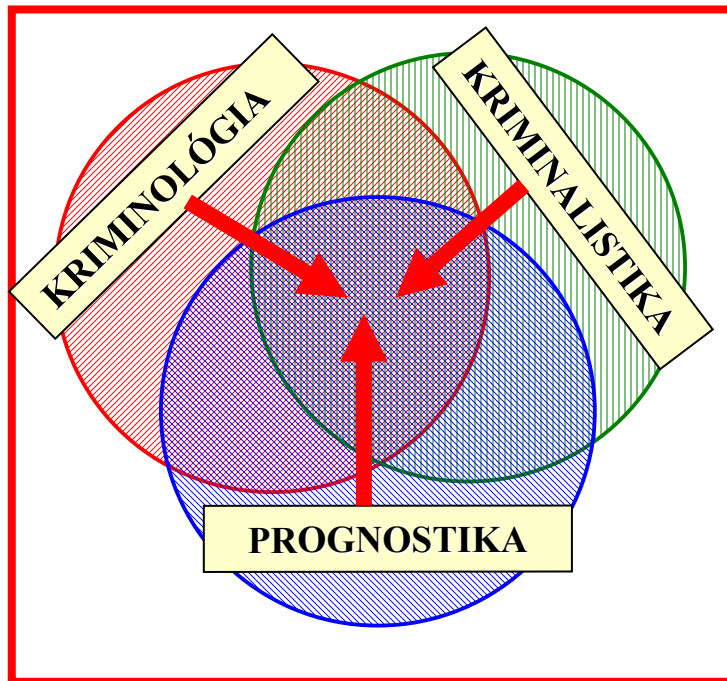
ZÁKONITOSŤ

PRINCÍP=
poznávaný podstatný vzťah,
podstatná vlastnosť, súvislosť
Princíp: teoretický -
metodologický

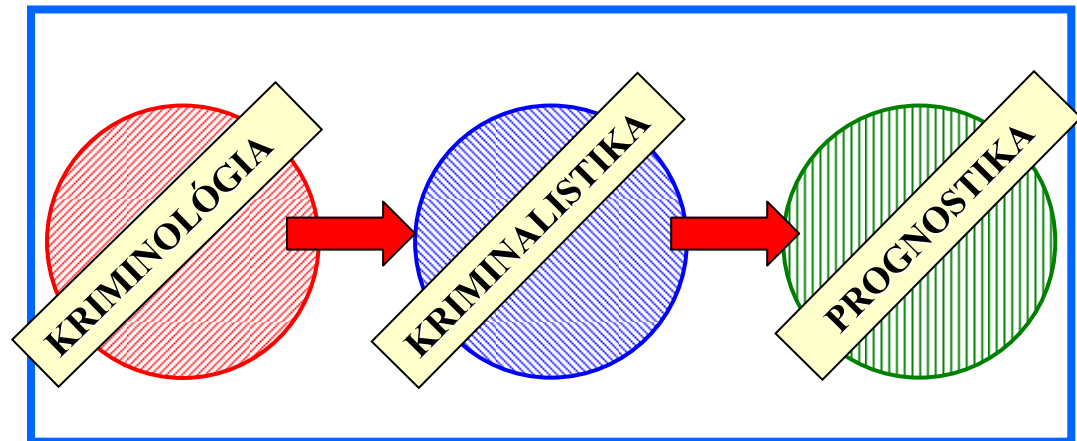
PRAVIDLÁ=
preskriptívne algoritmy konania
(posilňujú účinnosť princípov)

INTERDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

- **systemová integrácia hľadísk vedných odborov**
- **skúmanie vzájomných interakcií komponentov**

MULTIDISCIPLINÁRNY PRÍSTUP

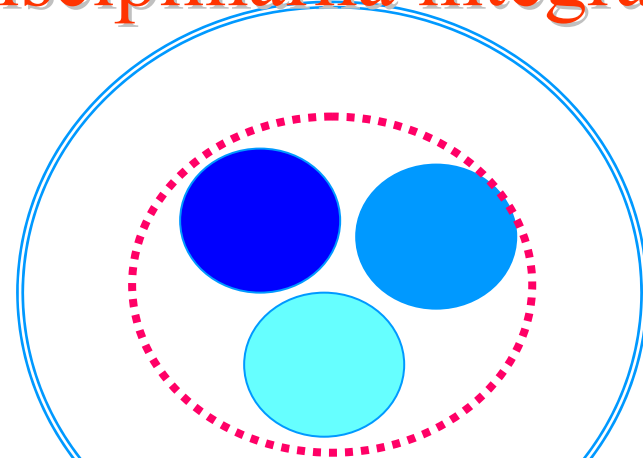
- **mnohodborové hľadiská**
- **nezohľadňuje vzájomné interakcie komponentov**
- **hľadiská vedných odborov sa nachádzajú vedľa seba (alebo za sebou)**

Intradisciplinárna integrácia

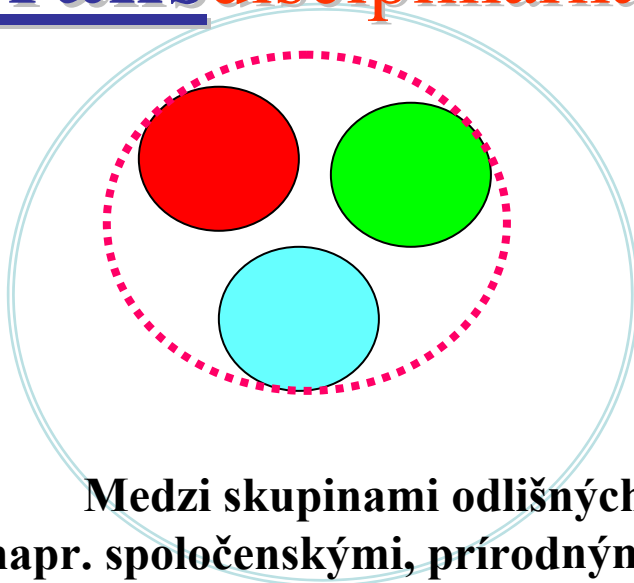
Vnútri vedného odboru
(napr. trestného práva)

Interdisciplinárna integrácia

Vnútri skupiny príbuzných vedných odborov
(napr. medzi právnymi vedami)

Transdisciplinárna integrácia

Medzi skupinami odlišných vedných odborov
(napr. spoločenskými, prírodnými a technickými vedami)

Kvalitatívne metódy

Naratívny rozhovor:

- prekonanie schémy „otázka - odpoveď“
- povzbudzovanie k voľnému vyprávaniu

Zúčastnené pozorovanie:

- pozorovateľ nefunguje ako pasívny registrátor dát,
- aktívne za účasti diania v pozorovanom prostredí

Hendl, J.: Kvalitatívny výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál 2005.
ISBN 80-7367-040-2

Metodika vypracovania bakalárskej práce

- ✓ **Prezentovaním metodiky vypracovania záverečnej práce sa preukazuje cieľavedomosť (premyslenosť, „vedeckosť“) postupu**
- ✓ **Metodika korešponduje s „predmetom skúmania“, „cieľom“ a „štruktúrou“ záverečnej práce**
- ✓ **Spravidla sa využíva niektorá(é) vedecká metóda(y) ako dominantná(é) a ďalšie sa využívajú ako pomocné**
- ✓ **Využitie len jedinej metódy pri vypracovaní celej záverečnej práce je krajne nepravdepodobné**
- ✓ **Najčastejšie dominantné metódy:**
- ✓ **Dedukcia (od všeobecného k čiastkovému, od teoretického k praktickému ...)**
- ✓ **Indukcia (od judikatúr k všeobecnému, od faktov k teoretickému ...)**
- ✓ **Komparácie (porovnania ...)**
- ✓ **Prístupy (ako osobité využitie metód) – historický, logický, systémový etc. (F)**

Záver bakalárskej práce:

- ✓ Stručné zhrnutie podstatných myšlienok celej práce
(ak to povaha veci dovoľuje jednotlivých kapitol)
- ✓ Aké problémy sa vyskytli pri vypracovávaní bakalárskej práce
(dostupnosť prameňov, terminologická nejednotnosť etc.)
- ✓ Aktuálne problémy prekračujúce predmet skúmania bakalárskej práce
a vyžadujúce skúmanie
- ✓ Návrhy na možné využitie výsledkov skúmania bakalárskej práce

Zoznam použitej literatúry:

- ✓ Obsahuje všetky informačné pramene na ktoré sa odvoláva text bakalárskej práce
- ✓ Obsahuje aj práce, ktoré síce neboli citované, ale v práci boli využité (nastolené otázky, návrhy ich riešení etc.)
- ✓ Uvádzajú sa úplné bibliografické údaje (v texte a pod čarou sa uvádzajú údaje skrátené),
- ✓ Možné radenie prameňov:
 - abecedne – podľa priezviska autorov
 - podľa druhov prameňov (monografie, časopisy, zborníky, elektronické zdroje etc.)

Ďakujem za pozornosť!